

CHIȘINĂU

CAPITALA ÎN CARE SĂ VREI SĂ TRĂIEȘTI

Programul electoral pentru alegerile din municipiul Chișinău
al candidatului Platformei DA (Demnitate și Adevăr)

2018

CUPRINS

MISIUNEA	3	TRANSPORT MODERN, EFICIENT ȘI SIGUR.	
VIZIUNEA	3	MOBILITATE ȘI INTERCONECTARE.	
		Transport public	19
		Parcări publice stradale și rezidențiale	20
		Trotuare și căi de acces, infrastructura pentru plimbări pietonale	21
		Mentenanța infrastructurii rutiere	22
		Oraș accesibil și incluziv pentru toți locuitorii	22
		Infrastructură pentru bicicliști	23
PRIORITĂȚILE PRIMARULUI DE CHIȘINĂU		BUNĂSTARE ȘI DEZVOLTARE ECONOMICĂ DURABILĂ	
I. Creșterea confortului vieții urbane	5	Chișinău - catalizator al dezvoltării economiei Republicii Moldova	23
II. Transport modern, eficient și sigur. Mobilitate și interconectare.	7	Direcții de acțiune	24
III. Bunăstare și dezvoltare economică durabilă	9		
IV. Administrație eficientă și transparentă, în slujba cetățeanului	11		
PROGRAMUL ELECTORAL DETALIAT CHIȘINĂU 2018-2023		ADMINISTRAȚIE EFICIENTĂ ȘI TRANSPARENTĂ, ÎN SLUJBA CETĂȚEANULUI	
CREȘTEREA CONFORTULUI VIEȚII URBANE	12	Consolidarea echipei Primăriei	25
Salubritate și protecția mediului	12	Planul Urbanistic General. Proiectare sistemică	25
Aprovizionare cu apă de calitate și canalizare	13	Managementul integrat și transformare digitală	26
Iluminat public inteligent	14	Chișinăul integrat: eradicarea corupției din instituțiile Primăriei	27
Amenajarea curților	14	Organizarea întreprinderilor municipale	28
Piețele comerciale	15	Buget	29
Eficiență energetică	15	Asigurarea ordinii și a managementului eficient în domeniul administrării patrimoniului municipal	30
Acces și calitate în educație	15	Monitorizare și evaluare participativă	31
Capitală a culturii și patrimoniului cultural	17		
Sănătate și sport	18		

Misiunea

Misiunea mea este de a pune administrația municipiului în serviciul cetățeanului, transformând astfel Chișinăul într-un loc confortabil pentru viață și favorabil dezvoltării economice durabile.

Viziunea

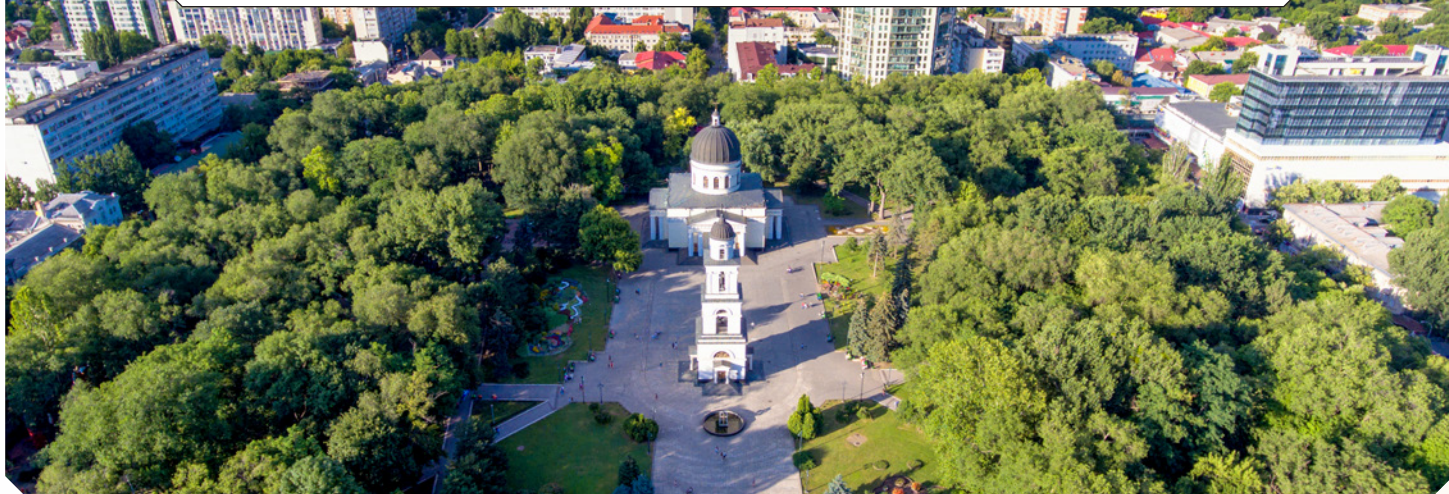
În viziunea mea, Chișinăul trebuie să devină o Capitală **confortabilă vieții urbane, mobilă și interconectată**, să asigure locuitorilor săi **educație și sănătate accesibile și de calitate**, să producă **bunăstare pentru toți și dezvoltare economică prin deschiderea față de mediul de afaceri onest**, în condiții de **eficiență și transparență administrativă**.

Chișinăul trebuie să devină orașul în care
să vrem cu toții să trăim simțindu-ne ACASĂ.

Prioritățile primarului de Chișinău

Prioritățile decurg din VIZIUNEA mea despre cum trebuie să fie Chișinăul și sunt structurate pe cei patru vectori care o definesc:

- I. Creșterea confortului vieții urbane
- II. Transport modern, eficient și sigur.
Mobilitate și interconectare.
- III. Bunăstare și dezvoltare economică durabilă
- IV. Administrație eficientă și transparentă,
în slujba cetățeanului

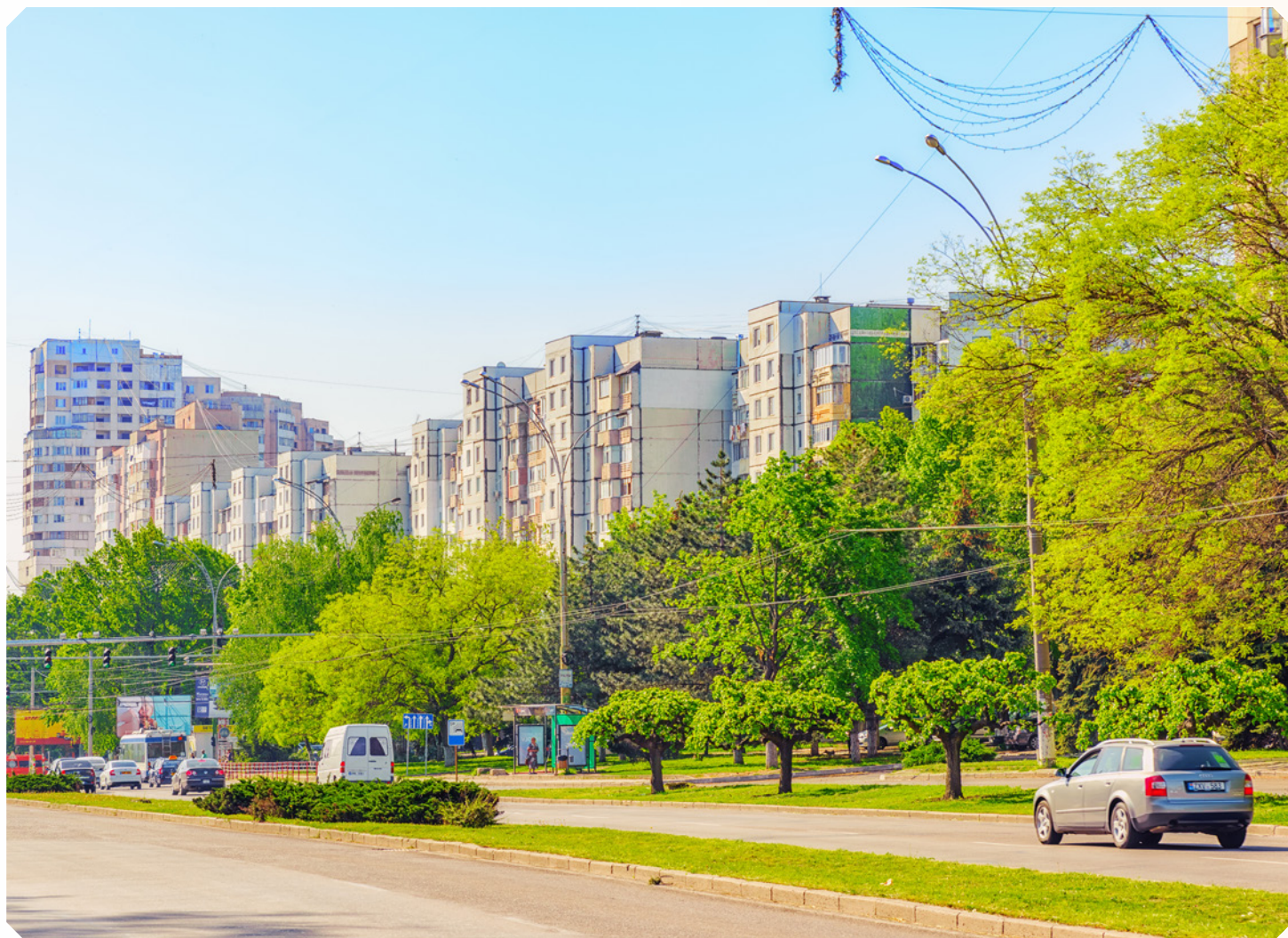
Creșterea confortului vieții urbane

Curățenie / aer
sănătos / **apă**
de calitate /
curți moderne
/ **siguranță** /
educație și sănătate
accesibile și de
calitate / **cultură**
urbană

Priorități

1. Vom demara rapid procedurile pentru construcția, prin parteneriat public-privat, a unei **linii de sortare/prelucrare/reciclare a deșeurilor**, ceea ce ne va permite și producerea de curent electric și agent termic.
2. Vom susține și urgenta proiectele de **modernizare a rețelelor de apă și canalizare**. Prioritatea noastră este de a implementa proiecte de **renovare și reutilizare a stațiilor de epurare și pompare a apei**, cu suportul partenerilor de dezvoltare.
3. Vom acorda suportul deplin Î.M. „Lumteh” pentru a-și crește capacitățile de modernizare și administrare a întreg sistemului de iluminat public al municipiului Chișinău în bază de tehnologii LED.
4. Vom crea un **mecanism de cofinanțare** a proiectelor inițiate de locatari de **reabilitare a curților**
5. Vom acorda susținerea deplină a Asociațiilor de locatari și promovarea în cadrul Consiliului Municipal a proiectelor privind **stabilirea liniilor roșii** și a celor privind **amenajarea parcurilor rezidențiale**.
6. Vom majora **fondul de salarii** pentru **cadrele didactice și managerii** din învățământul preșcolar, primar și secundar cu **45 de milioane de lei**, ajustat anual la rata inflației începând cu anul 2019.
7. Creșterea investițiilor capitale în sistemul educațional și alocarea lor în funcție de prioritățile stabilite.
8. Lansarea Programului municipal Medicină Accesibilă de Calitate, care va viza **asigurarea unui acces echitabil al populației și servicii calitative** de sănătate precum și renovarea și modernizarea instituțiilor medicosanitare municipale.
9. Includerea în planurile urbanistice a instituțiilor medicale primare de proximitate.
10. Delimitarea și acordarea unui statut special zonelor de protecție a valorilor de patrimoniu cultural și relansarea Chișinăului ca **destinație turistică**.

Transport modern, eficient și sigur. Mobilitate și interconectare.

Transport modern
/ rapid și sigur /
pietoni respectați
/ mai multe parcuri
/ **drumuri bune** /
oraș incluziv /
piste de bicicliști

Prioritățile

1. **Audit minuțios** al sistemului de **transport public**, elaborarea unui **plan de redresare**, precum și crearea unor **linii de tranzit intersectoriale, intrasectoriale și linii pentru suburbii**.
2. Funcționarea transportului public în baza unui **orar afișat și respectat, cu o frecvență optimă**, inclusiv în baza unor tehnologii avansate
3. Atragerea resurselor financiare pentru **construcția centurii Chișinăului**, în parteneriat cu autoritățile publice centrale și partenerii de dezvoltare
4. Elaborarea a unor proceduri manageriale performante pentru a **asigura întreținerea permanentă, rapidă și calitativă a drumurilor din municipiu**.
5. Vom construi noi drumuri pentru a stimula construcția de cartiere noi, în **special în suburbii**.
6. Suplimentarea urgentă a spațiilor de **parcări publice**.
7. Lansarea unui program amplu de **reabilitare și eliberare a trotuarelor**. Vom stopa furtul spațiilor de la pietoni, de la copii în cărucioare, de la persoane cu mobilitate redusă, bicicliști, etc.
8. Proiectarea și construcția obiectelor **infrastructurii sociale adaptate** necesităților persoanelor cu mobilitate redusă

Bunăstare și dezvoltare economică durabilă

Mai multe locuri de muncă bine plătite
/ salarii mai bune
/ **predictibilitate și deschidere față de afacerile oneste** /
parcuri industriale /
dialog /

Prioritățile

1. Crearea unui **program de dezvoltare integrată a infrastructurii municipiului**, care va include proiectele, obiectivele și perioada, forma de implementare, factori care vor permite mediului de afaceri să-și planifice mai bine structura ofertelor și să asigure competitivitatea soluțiilor oferite.
2. Demararea unei campanii de **atrageră a investițiilor locale și externe**, orientate spre dezvoltarea infrastructurii, creșterea eficienței și calității serviciilor publice și consolidarea capacității instituționale a municipiului.
3. Vom lansa un program de **granturi pentru antreprenorii din suburbii și antreprenorii din domeniul businessului mic și mijlociu**.
4. Vom asigura infrastructură pentru **parcuri industriale și centre de dezvoltare a afacerilor** (ex. lansarea Platformei Chișinău Cluster 2023).
5. Suport pentru dezvoltarea mediului de afaceri prin debirocratizarea administrației, bazată pe corectitudine, proceduri simplificate, achiziții transparente, **predictibilitate** de lungă durată și informare în timp real.

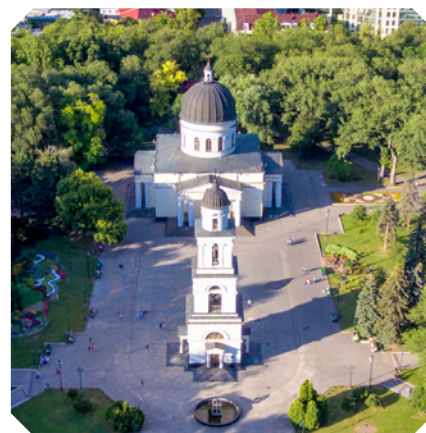
Administrație eficientă și transparentă, în slujba cetățeanului

Prioritățile

1. Vom elimina de urgență din instituțiile primăriei persoanele care se fac **responsabile de delapidarea fondurilor publice, trucarea licitațiilor, gestionarea frauduloasă a bugetului** precum și de **utilizarea abuzivă a bunurilor publice**
2. Vom implementa un sistem de achiziții deschise, transparente, competitive, cu termeni clari. **Vom institui un sistem de e-achiziții și pentru achizițiile de bunuri și servicii de mare valoare**
3. Toate documentele referitoare la plățile făcute din bani publici vor fi afișate fără întârzieri pe pagina web a Primăriei
4. Primăria va pune la dispoziția cetățenilor un portal unic cu informații referitor la acte și taxe: **eChișinău**.
5. Vom inventaria și proteja patrimoniul municipal, asigurând **înregistrarea tuturor proprietăților imobiliare** municipale, **vom verifica legalitatea** folosirii bunurilor municipale și **vom dispune demontarea și evacuarea** proprietăților imobiliare construite ilegal.
6. Ca suport pentru o administrare modernă, **vom introduce instrumente de management integrat al dezvoltării teritoriale cu utilizarea de informații și date geospațiale**. În acest sens, vom iniția un parteneriat cu Centrul de Guvernare Electronică, dar și cu alte structuri specializate care pot oferi suport în domeniul digitalizării serviciilor publice.
7. Vom demara în regim de urgență procesul de **reactualizare a Planului Urbanistic General**
8. Vom promova o **politică activă de atragere a resurselor** adiționale prin îmbunătățirea cooperării cu orașele din țară și de peste hotare, parteneri de dezvoltare.
9. Vom pune în aplicare o **politică fiscală, echilibrată și atractivă**, susținută prin integritate fiscală și vom asigura condițiile pentru **plata online** a tuturor tipurilor de taxe și impozite municipale.

Transparență
/ legalitate /
onestitate /
management /
performanță /
participare /
monitorizare /
patrimoniu protejat

PROGRAMUL ELECTORAL DETALIAT CHIȘINĂU 2018-2023

I. Creșterea confortului vieții urbane

Un oraș în care te simți ACASĂ e un oraș, în primul rând, confortabil. Aceasta înseamnă curățenie și aer sănătos, înseamnă aprovizionare cu apă de calitate, căldură și canalizare funcțională la prețuri accesibile, înseamnă lumină pe străzi și curți îngrijite, cu locuri de joacă pentru copii și parcuri rezidențiale. Dar confort mai înseamnă și garanția unei educații accesibile și de calitate, înseamnă cultură înaltă, agrement, infrastructură pentru sănătate, inclusiv prin mișcare și sport.

Salubritate, ecologie și protecția mediului

Una dintre condițiile de bază pentru un nivel înalt de confort este curățenia din oraș. Crearea unui ecosistem funcțional, sănătos și prietenos este prioritatea noastră.

Pentru a realiza acest lucru, primul pas va fi eficientizarea activității întreprinderilor municipale responsabile și asigurarea că atât baza tehnico-materială, cât și condițiile de muncă sunt aliniate standardelor europene.

Al doilea pas va fi lansarea de programe și soluții specifice.

Sporirea capacității de sortare/prelucrare/reciclare a gunoiului

Una dintre prioritățile noastre va fi asigurarea transferului tehnologic și de experiență calificată precum și atragerea capitalului privat în vederea **dublării ratei de sortare a deșeurilor solide de la 40 la 80%**, care ne va permite să valorificăm deșeurile municipiului transformându-le în curent electric și agent termic, compost organic. În acest scop, vom promova o politică activă de informare a populației cu privire la mecanismele și beneficiile de sortare a deșeurilor menajere.

Programul Municipal "Chișinăul Verde"

Prin Programul Municipal "Chișinăul Verde" vom promova politici active de întreținere, salubritate, amenajare și dezvoltare a parcurilor, spațiilor verzi și bazinelor acvatice ale municipiului. Realizarea programului va cuprinde o serie de proiecte tematice cum ar fi:

- ▶ Crearea registrului spațiilor verzi și a zonelor de agrement
- ▶ Sistem geo-informațional cu date deschise "Calitatea Aerului"
- ▶ Ecologizarea și reamenajarea albiei râului Bîc pentru redarea condițiilor ecosistemice și de agrement
- ▶ Refacerea spațiilor verzi
- ▶ În parteneriat cu Institutul Academiei de Științe, vom reconstrui infrastructura Grădinii Botanice și vom diversifica plantațiile
- ▶ Vom reconstrui Grădina Zoologică a Chișinăului pentru a asigura un mediu de viață adecvat viețuitoarelor și confort vizitatorilor. Vom elimina orice activitate economică din perimetrul Grădinii Zoologice care poluează atât mediul cât și imaginea locului
- ▶ Ecologizarea și reamenajarea parcului din zona Muzeul Satului

De asemenea, vom stabili un parteneriat cu agenții economici, toate instituțiile municipale, instituțiile de învățământ, instituțiile medicale, toți locuitorii în vederea creșterii standardelor de curățenie a orașului.

Vom crea **politici de subvenționare directă și indirectă a agenților economici care vor construi „clădiri verzi”** pentru a reduce semnificativ poluarea din Chișinău.

Aprovizionarea cu apă de calitate și canalizarea

Asigurarea aprovizionării orașului cu **apă de calitate** este o altă prioritate a noastră. În acest context, cu implicarea partenerilor de dezvoltare și a mediului de afaceri, vom continua și eficientiza proiectele deja începute care au drept scop asigurarea calității apei și reducerii pierderilor din rețea. Vom susține de asemenea proiectele de **modernizare a rețelelor de apă (apeduct) și canalizare**. Prioritatea noastră este de a **implementa proiecte de renovare și reutilizare a stațiilor de epurare și pompare a apei**.

În vederea evitării pericolului de inundații care apare în urma ploilor torențiale, vom asigura cofinanțarea și atragerea resurselor financiare suplimentare pentru curățirea, repararea și chiar **reconstrucția sistemelor de canalizare (canalizare pluvială) cu grad înalt de risc de inundații**.

Iluminat public inteligent

„Suport deplin Î.M. „Lumteh” pentru a-și crește capacitățile de modernizare și administrare a întreg sistemului de iluminat public pe bază de tehnologii LED..”

- Prioritatea noastră este stabilirea unui sistem inteligent de iluminare (străzi, stradele, parcuri, pasaje subterane, curți, alei, ș.a.) bazat pe o rețea de corpuri de iluminat cu LEDuri și, după caz, fotovoltaice. În locurile mai puțin circulate, corpurile de iluminat vor fi dotate cu senzori de mișcare, astfel încât iluminatul să devină mai eficient și mai prietenos cu mediul ambiant.
- În Chișinău avem o mulțime de străzi și stradele unde lipsesc corpurile de iluminat public. Pentru asigurarea confortului și siguranței locuitorilor, vom implementa un program de **(re)construcție a rețelelor de iluminat public în tot orașul, inclusiv în suburbii.**
- Vom acorda suportul deplin Î.M. „Lumteh” pentru a-și crește capacitățile de modernizare și administrare a întreg sistemului de iluminat public al municipiului Chișinău în bază de tehnologii LED.
- Sistemul de iluminat public va fi gestionat dintr-un centru unic de control informatizat.

Amenajarea curților

Majoritatea curțile blocurilor de locuit nu au avut parte de amenajări și îmbunătățiri de ani de zile. De atunci, cerințele și filosofia urbanistică a acestora au evoluat considerabil. Ne propunem să venim cu un model eficient de amenajare a curților, în care obligațiile Primăriei și drepturile locatarilor să fie clare și respectate de toți factorii implicați, și care să asigure dezvoltarea unui mediu sigur și prietenos pentru toți locatarii.

- Ne vom axa pe prioritizarea și sprijinirea inițiativelor comunităților de locatari și oferirea suportului necesar pentru planificarea și amenajarea curților după un plan elaborat participativ. Infrastructura curților se va alinia unor standarde minime de calitate și confort (iluminare, căi de acces, securitate rutieră, etc.).
- **Este o prioritate ca fiecărei asociații de locatari să i se stabilească hotărârile curților transmise în gestiune, iar proiectele privind amenajarea parcurilor rezidențiale să fie incluse în Planul Urbanistic Zonal.**
- La fel, vom crea un **mecanism de cofinanțare a proiectelor de dezvoltare și amenajare a curților municipiului** și vom stimula **replicarea practicilor performante** de dezvoltare și menținere în stare funcțională a curților prin inițiative implementate de către asociațiile de locatari proactivi.
- Vom iniția fără întârziere restructurarea Intreprinderilor Municipale de Gestiune a Fondului Locativ (ÎMGFL-urilor) în Asociații de locatari în calitate de părți interesate de buna funcționare a infrastructurii asociate blocurilor.

„Vom crea un mecanism de cofinanțare a proiectelor de dezvoltare și amenajare a curților.”

Piețele comerciale

„Reconstrucția și reamenajarea Pieței Centrale”

- ▶ Vom asigura **modernizarea** Pieței Centrale pentru a crește atractivitatea acestui loc în scopuri comerciale și de turism.
- ▶ Vom **reglementa** funcționarea piețelor din municipiu prin eliminarea evaziunii fiscale, asigurarea condițiilor adecvate de lucru pentru cei care își comercializează producția, asigurarea respectării cerințelor ce țin de siguranța alimentelor și inofensivitatea produselor vândute.
- ▶ Vom elabora un **concept integrat de amplasare a spațiilor comerciale** (deschise, semi-închise, închise, mobile, ș.a.) pe care îl vom corela la Planul Urbanistic General și Planurile Urbanistice Zonale.

Eficiență energetică

Vom continua implementarea de programe de creștere a eficienței energetice a blocurilor locative și a blocurile administrative.

Direcții:

- ▶ Îmbunătățirea izolației termice
- ▶ reabilitarea și modernizarea instalației de distribuție a agentului termic
- ▶ modernizarea sistemului de încălzire publică
- ▶ implementarea sistemelor de management integrat al funcționării consumurilor energetice.

Vom sprijini mediul de afaceri pentru integrarea panourilor fotovoltaice în acoperișurile blocurilor de locuit.

Dezvoltare spirituală și sănătate publică

Acces și calitate în Educație

Educația trebuie să fie recunoscută drept o prioritate nu doar la nivel național, ci și la nivel local, Primăriei Chișinăului revenindu-i un rol important în susținerea financiară și metodologică a instituțiilor de învățământ din capitală. Misiunea principală a Direcției educație, tineret și sport este asigurarea accesului la serviciile educaționale pentru toți copiii din municipiu și garantarea calității acestora.

Acces pentru toți

Asigurarea accesului înseamnă, în primul rând, un număr suficient de locuri atât în școli, cât și în grădinițe. Supraaglomerarea grădinițelor afectează negativ calitatea serviciilor prestate și crează premise pentru corupție în special ținând cont de faptul că procesul de înscriere la grădiniță este netransparent și discreționar, părinții fiind puși să plătească mită pentru a putea obține un loc. În condițiile în care numărul copiilor cu vârstă preșcolară a crescut continuu în ultimii ani, din 2011, numărul locurilor în grădinițele din municipiu a devenit insuficient; pentru fiecare 106 copii fiind disponibile doar 100 de locuri. Conform datelor Biroului Național de Statistică, în 2017, cca 2181 de copii nu au avut loc la grădiniță.

„Fiecare copil va avea asigurat acces gratuit și echitabil la grădiniță”

Prioritățile noastre din acest punct de vedere sunt:

- ▶ Deschiderea de noi grădinițe și grupe pentru asigurarea fiecărui copil un loc la grădiniță. În cadrul parteneriatelor cu mediul de afaceri, vom determina agenții economici care construiesc noi cartiere rezidențiale să investească alături de primărie în infrastructura educațională și vom facilita inclusiv deschiderea de grădinițe private.
- ▶ Vom continua și eficientiza unele realizări care au fost pornite deja, în special elaborarea platformei de înscriere on-line a copiilor în grădinițe, centralizarea achizițiilor și a contabilității în domeniul educației, readucerea către municipalitate a combinatelor școlarești.
- ▶ Vom continua simplificarea procesului de înscriere la grădinițe cu eliminarea normelor discreționare care oferă spații pentru abuzuri din partea funcționarilor.

„Fond anual de susținere a cadrelor didactice și managerilor din învățământul preșcolar, primar și secundar în valoare de cel puțin 45 de milioane de lei”

Educație de calitate

Asigurarea calității înseamnă garantarea condițiilor de infrastructură necesare pentru desfășurarea procesului de studii, alimentarea calitativă a copiilor, motivarea și susținerea cadrelor didactice și manageriale, inclusiv prin acordarea de suport metodologic și dotarea instituțiilor de învățământ.

Prioritățile noastre în ceea ce privește asigurarea calității în educație sunt:

- ▶ Instituirea unui minim de finanțare a educației din veniturile totale ale primăriei, excluzând transferurile, de cel **puțin 20%** începând cu bugetul pentru anul 2019.
- ▶ Vom majora **fondul de salarii** pentru **cadrele didactice și managerii** din învățământul preșcolar, primar și secundar cu **45 de milioane de lei**, ajustat anual la rata inflației începând cu anul 2019.
- ▶ Alocarea **investițiilor capitale în funcție de necesitățile obiective** și nu de preferințele personale sau de loialitățile politice.
- ▶ Asigurarea autonomiei financiare a instituțiilor de învățământ și debirocratizarea relației cu Direcția de profil.
- ▶ Lansarea unui program realist, dar ambițios de **renovare a instituțiilor de învățământ, dotare cu echipament modern, dotare a claselor, a terenurilor de sport, etc.**
- ▶ Asigurarea unui nivel de calitate comparabil a tuturor instituțiilor de învățământ în așa fel încât indiferent de instituția unde își face studiile copilul, acesta să beneficieze de servicii similare.

Vom întreprinde măsuri hotărâte de creștere a reușitei școlare în școlile cu probleme prin dotări suplimentare și creșterea motivației și retenția cadrelor didactice.

Vom consolida capacitățile Direcției Generale Educație, Tineret și Sport în vederea realizării funcțiilor de bază ale acesteia, pentru a asigura accesul elevilor la educația de calitate și a rezolva problema abandonului școlar.

Vom continua politica de stimulare a tinerilor care au performanțe prin **oferirea de burse**.

„Evenimente culturale de amploare și festivaluri internaționale de anvergură”

Capitala culturii și patrimoniului cultural

Ne propunem să transformăm Chișinăul într-o capitală a culturii și patrimoniului cultural, în care valorificarea patrimoniului municipal să devină o prioritate. Vom iniția, astfel, o politică amplă de conservare, protejare și dezvoltare a patrimoniului cultural municipal și vom promova conceptul de reabilitare și conservare integrată în rândul populației.

- ▶ Vom iniția reabilitarea centrului istoric, cu înscrierea acestuia într-un **circuit turistic internațional**. Vom asigura inventarierea clădirilor din zonele istorice cu actualizarea registrelor monumentelor de arhitectură.
- ▶ Vom întreprinde măsuri pentru soluționarea tuturor problemelor legate de construcții în cadrul centrului istoric. Una din acțiuni va fi **delimitarea și acordarea unui statut special zonelor de protecție a valorilor de patrimoniu cultural** de către autoritățile administrației publice locale, în baza unor studii de specialitate, astfel fiind interzise în aceste perimetre orice intervenție nesupravegheată. De asemenea, vom stopa degradarea clădirilor istorice, inclusiv prin neadmiterea construcțiilor care prejudiciază patrimoniul istoric arhitectural.
- ▶ Vom iniția, în împreună cu partenerii de dezvoltare și în colaborare cu alte orașe, **concursuri pentru reabilitarea unor monumente istorice, clădiri, spații, etc.** De asemenea, vom susține proiecte de refacere a fațadelor clădirilor din centrul istoric.
- ▶ Având ca scop reabilitarea moștenirii culturale, vom implementa proiecte co-finanțate pentru a cointeresa agenții economice care activează sau manifestă interes față de domeniul moștenirii culturale, inclusiv cei care dețin în proprietate clădiri din domeniul patrimoniului cultural.
- ▶ Vom restaura și pune în valoare obiectele turistice prin marcarea lor corespunzătoare și amplasarea unor indicatoare turistice.
- ▶ Valorificarea potențialului turistic al centrului istoric prin **relansarea orașului ca atracție turistică**, reamenajarea acestuia, îngrădirea traficului auto și stabilirea de zone pietonale compacte, iluminare nocturnă adecvată a monumentelor arhitectonice și altor clădiri valoroase ca aspect, instalarea unor stâlpi de iluminat a căror formă să corespundă aspectului zonei.
- ▶ Vom transforma “Teatrul de Vară” aflat în perimetrul Lacul Valea Morilor în “Amfiteatru” de utilitate publică.
- ▶ Vom susține reconstrucția infrastructurii Circului Chișinău în parteneriat cu Guvernul Republicii Moldova.

În ceea ce privește **dezvoltarea potențialului cultural al Capitalei**, vom iniția proiecte de renovare destinate bibliotecilor, muzeelor, teatrelor, instituțiilor concertistice.

Vom asigura, în parteneriat cu alte instituții de stat și asociații culturale, organizarea unor campanii de informare și vizibilitate a activităților culturale. Vom atrage resurse financiare pentru organizarea unor **evenimente culturale de amploare și festivaluri internaționale de anvergură**.

Sănătate și sport

În ceea ce privește **sistemul municipal de sănătate**, vom avea o politică de susținere a instituțiilor municipale de profil în vederea asigurării unui acces echitabil și calitativ al populației la serviciile de sănătate. Includerea în planurile urbanistice a instituțiilor medicale primare de proximitate este o prioritate.

„Colaborare strânsă cu mediul universitar și academic în reformarea sistemului municipal de sănătate.”

Vom iniția **un Program municipal "Medicină Accesibilă de Calitate"**, care va include:

- ▶ Renovarea instituțiilor medico-sanitare municipale;
- ▶ Îmbunătățirea managementului instituțiilor medico-sanitare și a managementului calității. Definirea criteriilor de performanță și a indicatorilor de rezultat bazați pe sănătatea populației arondate. Introducerea evaluării calității serviciilor prestate.
- ▶ O colaborare strânsă cu mediul universitar și academic în reformarea sistemului de sănătate municipal;
- ▶ **Implicarea studenților mediciști** în diferite acțiuni și activități de promovare a modului sănătos de viață în municipiul Chișinău, în special în școli și grădinițe;
- ▶ Evaluarea și rebalansarea fondului de paturi de spital pentru optimizarea serviciilor medicale;
- ▶ Descentralizarea serviciului de asistență medicală primară;
- ▶ Medicilor de familie și asistenților medicali li se va oferi **dreptul de a călători gratuit în transportul public urban pentru deplasarea la domiciliul pacienților;**

Un element important al politicii noastre va fi crearea condițiilor pentru practicarea sportului. În acest sens, vom susține inițiativele mediului privat pentru crearea infrastructurii sportului de masă, accesibile tuturor. La fel, vom avea în vedere **construcția complexelor sportive și de agrement în Capitală** care vor face parte dintr-un program municipal de promovare a modului de viață sănătos.

De asemenea, **vom amenaja terenuri de sport în toate cartierele din oraș și vom crea politici de subvenționare directă și indirectă la procurarea abonamentelor la sălile de sport** pentru a asigura creșterea speranței de viață și asigurarea unui nivel de sănătate mai înalt al populației.

II. Transport modern, eficient și sigur. Mobilitate și interconectare.

Chișinăul va fi orașul în care punctualitatea devine obișnuință, susținută de o infrastructură de mobilitate adecvată: transport public rapid și sigur, drumuri și trotuare bune, parări publice suficiente, spații pietonale și piste pentru bicicliști, accesibilitate pentru persoane cu nevoi speciale, dar și legături aeriene care să faciliteze contactul rapid și la prețuri accesibile cu exteriorul țării.

„Transport public după orar afișat și respectat, cu o frecvență optimă.”

Transport public

Transportul public se află în continuă degradare. Chișinăul are nevoie de reformarea fundamentală a acestui sector și aplicarea strictă a normelor de siguranță rutieră. Amenajarea coridoarelor dedicate pentru transportul public, utilizarea tehnologiilor informaționale în reglarea transportului și fluxului de pasageri, majorarea numărului de troleibuze noi, dotate cu rampe pentru persoane cu nevoi speciale și aer condiționat, crearea și aplicarea unui cod de etică a angajaților din sistem, sunt doar câteva dintre măsurile specifice pe care le voi aplica în primul an de mandat.

- ▶ În **prima fază**, activitatea operațională a structurilor existente va fi supusă unui **audit minuțios sub aspectul unificării tuturor transportatorilor din municipiul Chișinău** (RTEC, PUA, o parte din transportatorii privați – în special pentru rutele din suburbii) și stabilirea planului de reformare a traseelor microbuzelor din municipiului Chișinău (inclusiv suburbii).
- ▶ În cea de **a doua fază**, vom elabora un plan de redresare având drept obiectiv **așezarea activității operaționale pe nevoile de mobilitate a cetățenilor și înlăturarea unităților de transport public uzate moral și tehnic**.
- ▶ Vom coordona elaborarea documentelor de proiecte și aplicarea pentru accesarea fondurilor nerambursabile pentru procurarea de **autobuze electrice**.
- ▶ Un deziderat important al transformării va fi introducerea unui sistem de tichetare electronică integrat **„e-ticket”**.
- ▶ Vom promova construcția de noi linii de transport, în special pentru troleibuze. Una dintre opțiuni va fi crearea unor **linii de tranzit intersectoriale, linii intrasectoriale și linii suburbane**.
- ▶ Vom asigura funcționarea transportului public și a celui privat în interes public, în baza unui **orar afișat și respectat, cu o frecvență optimă**, inclusiv în baza unor tehnologii avansate. Schimbarea rutei de transport va avea loc doar cu o consultare largă a locuitorilor.

- ▶ Vom face **ordine și în domeniul transportului privat** (microbuze, taxiuri) prin reglementări clare, asigurarea respectării condițiilor adecvate pentru transportarea pasagerilor, creșterea integrității fiscale, etc.
- ▶ Vom elimina practica prin care sunt înstrăinate către grupuri de interese rute de transport contrar interesului public;
- ▶ Vom asigura **renovarea spațiilor de așteptare** a transportului public. Stațiile vor avea bănci, coșuri de gunoi, panouri de afișaj care informează despre sosirea în stație a mijloacelor de transport.
- ▶ De asemenea, vom spijini dezvoltarea de **aplicații mobile și web** care să includă informații deschise privind orarul și mersul mijloacelor de transport public.
- ▶ Vom asigura **crearea unui sistem modern adaptiv de fluidizare a traficului** cu utilizarea tehnologiilor pentru a reduce semnificativ blocajele în trafic.
- ▶ Efectuarea unor studii de oportunitate pentru eventuala relocare a Gării Auto Centrale pentru a asigura confortul locuitorilor orașului și pentru a fluidiza traficul.
- ▶ Continuarea modernizării parcului de troleibuze și autobuze este absolut necesară.
- ▶ Mobilitatea internațională va fi susținută prin aducere de **concurență în transportul aerian**, identificându-se posibilitatea construcției unui **terminal aeroportuar în proprietate municipală dedicat rutelor low cost** care să interconecteze direct capitala cu orașele de interes pentru cetățenii noștri și a turiștilor care vor să ne descopere orașul și țara.

„Construcția de noi spații de parcare publică, subterane și supra-etajate.”

Parcări publice stradale

Unul dintre obiectivele noastre majore este ca **sistemul de parcări publice în municipiul Chișinău să devină unul accesibil și prietenos.**

Vom soluționa problema parcarilor, care este gravă în acest moment, prin:

- ▶ Identificarea, delimitarea, ordonarea și semnalizarea cuvenită a spațiilor pentru parcare cu protejarea spațiilor verzi;
- ▶ Marcarea regulamentară a străzilor și a perimetrelor destinate parcarilor publice;
- ▶ Construcția suplimentară a spațiilor de parcări publice;
- ▶ Aplicarea constrângerilor contravenționale pentru încălcarea ordinii în trafic;
- ▶ Construirea zonelor destinate depozitării automobilelor evacuate;
- ▶ Elaborarea regulamentelor pentru evacuarea automobilelor parcate neregulamentar și a celor abandonate în spațiul public;

- Crearea unei întreprinderi municipale pentru administrarea parcărilor publice;
- Introducerea graduală a taxelor pentru parcare pe stradă;
- Construcția de noi spații de parcare publică, subterane și supra-etajate care vor fi dotate și cu stații de încărcare a autoturismelor electrice.

Pe baza exemplelor din alte țări, vom iniția **construcția de parcuri care vor fi amplasate la intrările în Capitală**, unde cei care fac naveta spre Chișinău să-și poată lăsa automobilele pe timpul zilei, având la dispoziție mijloace de transport în comun pentru a-și asigura mobilitatea pe teritoriul orașului. Vom asigura deschiderea necesară față de start-up-uri inovative care să carteze parcurile existente în Chișinău integrându-le în sistemele globale de navigare.

„Rețele pietonale recreative cât mai atractive pentru locuitori și turiști.”

Trotuare și căi de acces. Infrastructura pietonală

Trotuarele pe care le avem reprezintă o panoplie de stiluri adesea prost îmbinate în ansamblul arhitectural ce le înconjoară, și care cel mai des eșuează funcției de bază pe care trebuie să o deservească: deplasarea în mod sigur a tuturor categoriilor de utilizatori inclusiv persoane cu dizabilități, ce se confruntă cu denivelări, rampe prea abrupte, pasaje subterane închise sau lipsa totală a acestora.

- **Uniformizarea trotuarelor și a căilor de acces public, pornind de la funcționalitatea de bază inerentă acestora, este o prioritate majoră.** Vom stopa furtul spațiilor de la pietoni, de la copii în cărucioare, de la persoane cu mobilitate redusă, bicicliști, etc.
- Pentru a asigura condiții adecvate pentru pietoni, vom **securiza trecerile de pietoni** prin marcaj clar și alte măsuri necesare, în special în apropierea instituțiilor de învățământ.
- Vom susține **crearea de zone pietonale în oraș** cu amenajarea acestora în baza nevoilor cetățenilor. Crearea unei rețele pietonale recreative cât mai atractive pentru locuitori și turiști prin favorizarea dezvoltării micilor comercianți și artiști independenți, **va crea premisele revigorării identității culturale și artistice a Chișinăului.**

„Atragem resurse financiare pentru construcția centurii Chișinăului.”

Mentenanța infrastructurii rutiere

Vom pune la punct proceduri manageriale performante și de bună guvernanta pentru a **asigura întreținerea permanentă, rapidă și calitativă a drumurilor din municipiu**, cu creșterea perioadei de garanție dată de antreprenorii executanți.

- ▶ În ceea ce privește proiectele strategice de modernizare a infrastructurii de transport în capitală, vom crea **inelele circulare** specifice metropolelor europene, vom identifica noi resurse financiare pentru asigurarea construcției nodurilor de transport.
- ▶ În parteneriat cu autoritățile publice centrale și partenerii de dezvoltare, vom solicita prioritate la **atragera resurselor financiare pentru construcția centurii Chișinăului**. Acest proiect trebuie să devină unul de importanță națională, care să mobilizeze resurse financiare la nivel local, național și internațional. După experiența altor orașe, acest proiect de amploare va decongestiona semnificativ traficul pe teritoriul municipiului.
- ▶ De asemenea, vom asigura continuitatea și amplificarea **proiectelor de construcție și reconstrucție a drumurilor** din Capitală precum și a infrastructurii rutiere de acces (poduri, pasaje, ș.a.).
- ▶ La fel, vom construi noi drumuri pentru a stimula **construcția de cartiere noi**, în special în zona extravilană.

„Asigurarea accesului persoanelor cu mobilitate redusă în mijloacele de transport în comun.”

Oraș accesibil și incluziv pentru toți locuitorii

Una dintre cele mai mari probleme ale Capitalei o reprezintă infrastructura urbană neadaptată persoanelor cu mobilitate redusă, nevăzătorilor, etc. De asemenea, această infrastructură nu este adaptată nici pentru părinții cu copii mici, femei însărcinate, persoane în etate sau bicicliști. La ora actuală banii publici sunt cheltuiți fără rost pe rampe și trotuare care sunt impracticabile, iar dreptul la accesibilitate este în continuare neasigurat.

Una dintre preocupările echipei mele va fi implementarea politicii în domeniul accesibilității conform prevederilor cadrului legal în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu nevoi speciale, dar și de asigurare a echității.

Pornind de la acest obiectiv vom promova următoarele măsuri:

- ▶ proiectarea și construcția obiectelor infrastructurii sociale adaptate necesităților persoanelor cu mobilitate redusă;
- ▶ asigurarea accesului persoanelor cu mobilitate redusă în mijloacele de transport în comun;
- ▶ amenajarea blocurilor de locuințe pentru a putea fi folosite de către persoanele cu mobilitate redusă;
- ▶ asigurarea accesului persoanelor cu mobilitate redusă la obiectivele culturale, turistice și la complexele (sălile) sportive;
- ▶ dotarea cu rampe în instituții medicale;
- ▶ semafoare pentru slab văzători, parcuri speciale, uși de acces, ascensoare și complexe sanitare adaptate.

Infrastructura pentru bicicliști

Numărul bicicliștilor crește în Chișinău reflectând năzuința oamenilor de a adopta mijloace de transport sănătoase și ecologice, dar și de a evita ambuteiajele. Însă infrastructura destinată acestora (piste dedicate, parcuri, semafoare adaptate) lipsește cu desăvârșire. Pistele existente pot fi numărate pe degete și, nefiind proiectate inițial și îmbinate armonios între carosabil și trotuare, sunt inserate prin marcaje stradale care îngustează fie carosabilul, fie trotuarele, provocând accidente care altfel ar putea fi evitate. De aceea, vom susține dezvoltarea infrastructurii dedicate bicicliștilor prin proiectarea ei integrată, incluzând piste dedicate în toate proiectele de reabilitare a drumurilor.

Din prima lună de mandat, voi dispune dotarea tuturor instituțiilor subordonate Primăriei cu suporturi/stative necesare parcării bicicletelor.

Vom gândi și implementa programe de susținere a utilizatorilor de transport alternativ și ecologic.

III. Bunăstare și dezvoltare economică durabilă

Chișinău - catalizator al dezvoltării economiei Republicii Moldova

„Instrumente financiare de stimulare a cooperării între primărie, mediul academic și sectorul privat.”

Principalele probleme cu care se confruntă mediul de afaceri din Chișinău în relația cu Primăria sunt: **birocrăția sufocantă și lipsa de predictibilitate a reglementărilor și politicilor administrației.**

Dar o administrație inteligentă înțelege că o **relație deschisă și corectă cu mediul de afaceri** este vitală pentru bunăstarea și confortul tuturor cetățenilor. Încurajarea și susținerea mediului de afaceri înseamnă **mai multe locuri de muncă, salarii mai mari, mai mulți bani în bugetul public, servicii publice de mai bună calitate, înseamnă mai multă siguranță și predictibilitate în viețile tuturor.**

Iată de ce, una dintre prioritățile noastre în sprijinul investitorilor și a mediului de afaceri va fi **debirocratizarea administrației**, bazată pe **corectitudine, proceduri simplificate, achiziții transparente, posibilitatea de previzionare de lungă durată și informare în timp real.**

În plus, împreună cu antreprenorii, vom crea condițiile necesare pentru **valorificarea la maxim a potențialului uman** și atragerea de capital uman înalt calificat, cu accent pe **dezvoltarea de competențe înalte în rândul tinerilor antreprenori sau care vor să devină antreprenori**, pentru a-i ajuta și încuraja să-și construiască viitorul aici, acasă.

Vom crea registre publice on-line ale actelor emise de structurile administrației publice municipale asigurând astfel cetățenii cu informațiile privind procedurile și actele necesare pentru inițierea unor activități, proiecte sau accesarea de servicii.

Direcții de acțiune

- ▶ Crearea unui **program de dezvoltare integrată a infrastructurii municipiului**, care va include proiectele, obiectivele și perioada și forma de implementare, factori care vor permite mediului de afaceri să-și planifice mai bine structura ofertelor și să asigure competitivitatea soluțiilor oferite;
- ▶ Introducerea **instrumentelor financiare de stimulare a cooperării între primărie, mediul academic și sectorul privat**, având drept obiectiv absorbția de tehnologii și cunoștințe în scopul soluționării problemelor practice ale municipiului și impulsivității creșterii economice bazate pe cunoștințe;
- ▶ Implementarea mecanismului de **cofinanțare a proiectelor de infrastructură publică**;
- ▶ Utilizarea procedurii de **dialog competitiv (licitații de soluții)** pentru asigurarea concurenței veritabile în alocarea resurselor publice limitate;
- ▶ Asigurarea **previzibilității reglementărilor**;
- ▶ Potrivit raportului Doing Business 2017 al Băncii Mondiale cu referire la eliberarea actelor permise în construcții, Republica Moldova se află pe locul 165 din 186. Propunem să optimizăm la maximum procesele de constituire și eliberare a tuturor actelor ce intră în directă responsabilitate a instituțiilor primăriei, astfel ca termenul de eliberare să se reducă cel puțin la jumătate. O vom face prin intermediul transformării digitale și automatizării proceselor, printr-o mai bună planificare a activităților și prin eliminarea proceselor care consumă timp fără rezultat;
- ▶ **Eliminarea puterii discreționare** la eliberarea actelor permise pentru desfășurarea activităților economice;
- ▶ Crearea condițiilor de infrastructură adecvată pentru **dezvoltarea parcurilor industriale și centrelor pentru dezvoltarea afacerilor**;
- ▶ Lansarea platformei **Chișinău Cluster 2023**. Încadrarea în Planul Urbanistic General a zonelor industriale de o manieră în care rezidenții acestora să fie integrați de-a lungul lanțului valoric, contribuind astfel la apariția aglomerațiilor industriale de tip cluster cu o competitivitate sporită, rezultând din sinergiile întreprinderilor rezidente;
- ▶ Inițierea programului de **granturi pentru antreprenorii din suburbiile Chișinăului** care își vor dezvolta afacerile în localități;
- ▶ Implementarea stimulentei pentru antreprenori care creează locuri de muncă incluzive angajării persoanelor cu nevoi speciale;
- ▶ **Planificarea zonelor în cadrul spațiilor verzi** pentru a permite încadrarea armonioasă a activităților comerciale destinate vizitatorilor. Planificarea zonelor în cadrul spațiilor verzi pentru a permite încadrarea armonioasă a activităților comerciale destinate vizitatorilor cu specificarea ex-ante și de o manieră exhaustivă a tipurilor de activitate interzise;
- ▶ Promovarea și acordarea suportului necesar pentru aplicarea **programelor de responsabilitate socială și dezvoltarea antreprenoriatului social**.

IV. Administrație eficientă și transparentă, în slujba cetățeanului

Consolidarea echipei Primăriei

Vom crea o echipă de profesioniști dedicați selectați pe criterii de integritate, cu aptitudini relevante realizării prezentului program și posturilor din organigrama nou formată.

Avem nevoie de un nou sistem de selecție, evaluare, promovare și salarizare a funcționarilor publici în baza principiilor de meritocrație, integritate și performanță. În acest sens, vom organiza concursuri publice transparente și competitive pentru angajarea funcționarilor în Primărie.

Un obiectiv important pentru a stopa migrarea cadrelor și a crește interesul față de funcția publică va fi și asigurarea condițiilor pentru creșterea profesională continuă a funcționarilor publici prin instruiți cu certificare de către instituțiile europene.

Vom institui și o nouă etică a funcționarului public bazată pe un comportament prietenos și responsabil. Niciun cetățean nu va mai fi subestimat sau ignorat, din contra, va fi ajutat să își definească problema și să o adreseze corect și în termeni legali. Ne vom asigura că fiecare cetățean își va găsi soluțiile la cererile și petițiile adresate în termeni rapizi, de regulă nu mai târziu de cinci zile.

La nivel instituțional, vom consolida Direcția relații externe, cooperare regională și integrare europeană din cadrul Primăriei Chișinău. Este absolut necesar să atragem experți care să poată elabora și implementa proiecte de dezvoltare a infrastructurii și atragerea investițiilor. **Vom institui și o unitate responsabilă de crearea și structurarea proiectelor investiționale și atragerea investițiilor.**

La nivel de organizare a administrației municipale, o schimbare importantă va fi descentralizarea și transferarea mai multor atribuții preturilor de sector, în special cele legate de serviciile comunale, utilități publice și dezvoltare economică locală.

De asemenea, pentru a consolida instituția Primăriei și pentru a asigura **mai multă transparență** consultativă și decizională, voi institui un **Consiliu al Comunităților Cetățenești** pe lângă Primărie, cu implicarea reprezentanților comunităților, reprezentanți ai societății civile, experți, reprezentanți ai mediului academic și de afaceri.

Totodată, voi oferi suport deplin organizațiilor non-guvernamentale de utilitate publică pentru a accesa resurse financiare în interes public și dezvoltarea programelor sociale.

Planul Urbanistic General. Proiectare sistemică

Actualul Plan Urbanistic General, adoptat ultima dată în anul 2006, este total depășit atât de timp cât și de interesele de dezvoltare ale Capitalei. Actualizarea lui ar fi trebuit să se producă, conform legii, o dată la patru ani. Această întârziere favorizează în continuare apariția construcțiilor ilegale, distrugerea patrimoniului istoric, dezvoltarea haotică a orașului și înrăutățirea condițiilor de viață pentru locuitorii Chișinăului.

Planul Urbanistic General elaborat într-o manieră participativă, este prioritate de gradul întâi. Rețelele municipale, de azi înainte, vor fi proiectate de o manieră sistemică, evitând fragmentarea care a generat câteva probleme pe care le resimțim cu toții, și anume, supra-aglomerarea cablurilor suspendate pe piloni, copaci, treceri dintre blocuri, făcând adesea accesul operativ al pompierilor la blocurile locative o adevărată provocare, nemaivorbind de avarierea sau ruperea frecventă a pilonilor, degradarea drumurilor prin decopertări frecvente, reparații fragmentare interminabile. Toate acestea nu ar fi necesare dacă toate rețelele edilitare ar fi proiectate inteligent.

Management integrat și transformare digitală

Planul de reorganizare a administrației municipale va include utilizarea într-o manieră abilă a tehnologiilor informaționale având drept scop oferirea de servicii municipale electronice în condiții de eficiență operațională și financiară dar mai întâi de toate, comoditate și accesibilitate pentru oameni. **Vom introduce gradual instrumente de management integrat al dezvoltării teritoriale cu utilizarea de informații și date geospațiale.** În acest sens, vom iniția un parteneriat cu Centrul de Guvernare Electronică, dar și cu alte structuri specializate care pot oferi suport în domeniul digitalizării serviciilor publice.

Utilizarea acestor instrumente moderne va permite administrației să-și fundamenteze calitativ și transparent propriile decizii, precum și să asigure monitorizarea și controlul activităților asumate.

În cadrul acestui proces, vom asigura accesul on-line al cetățenilor care să urmărească etapele și circuitul documentelor și de luare a deciziilor privind petițiile și cererile depuse.

Un alt pas pentru utilizarea acestor instrumente moderne va fi interconectarea sistemelor informaționale și a bazelor de date care vor fi integrate și disponibile tuturor actorilor implicați în gestionarea resurselor orașului.

Sistematizarea informațiilor și digitalizarea proceselor de luare a deciziilor vor **proteja locuitorii capitalei de abuzuri, de întârzieri nejustificate la petiții și cereri, de comportament discreționar din partea funcționarilor primăriei.**

„Sistemul de management integrat al teritoriului va exclude posibilitățile de abuz în utilizarea terenurilor municipale.”

Soluții integrate:

- ▶ În domeniul **urbanismului și amenajării teritoriului** vom informatiza procesele pentru a reduce la maxim implicarea factorului uman din deciziile pur tehnice și marja discreționară.
- ▶ În domeniul construcțiilor și terenurilor, sistemul de management integrat al teritoriului va exclude posibilitățile de abuz în utilizarea terenurilor municipale, a utilizării neconforme a imobilelor, a încălcării normativelor. În ceea ce privește sistemul de monitorizare a desfășurării construcțiilor, vom asigura eficiența acestor procese pe toate etapele: de la verificarea corespondenței cu documentațiile aprobate, prescripțiile și coordonările, termenii de valabilitate, condițiile îndeplinite, până la recepția și înregistrarea în calitate de bun imobil. Vom asigura aprobarea obligatorie a documentației necesare pentru parcelare, bilanț de teritorii, soluționarea problemelor de mobilitate, a fluxurilor de transport, a calității mediului, a impactului asupra vecinătăților, etc.
- ▶ În domeniul **protejării patrimoniului** vom determina în mod clar granițele zonelor protejate și condițiile de exploatare. Orice intervenție neautorizată va fi imediat semnalizată și raportată organului de control. Astfel, se vor limita deciziile subiective ale diferitelor comisii, comitete, consultanți, care semnează în prezent majoritatea intervențiilor în zonele protejate fără a purta responsabilitate pentru prejudiciul adus patrimoniului. Vom reactiva și susține buna funcționare a Consiliului Urbanistic doar în interesul comunităților și în limitele Planului Urbanistic General. Vom asigura derularea procesului de consultare publică a documentației de urbanism cu respectarea tuturor procedurilor, într-o manieră transparentă și participativă.

Integritate. Eradicarea și prevenirea corupției din instituțiile Primăriei

Corupția sărăcește bugetul public și populația, blochează inițiativa privată, falimentează afacerile mici și mijlocii și alungă investitorii internaționali care au nevoie de un mediu economic și social previzibil.

Ne ciocnim de corupție și incompetență la primărie în fiecare zi, cerându-se mită pentru permise, autorizații și certificate, așteptând luni de zile să ne fie prestate servicii simple, plătind sume exagerate pentru servicii comunale de calitate proastă.

Administrația primăriei generează această corupția, pentru că are zeci de direcții, departamente, preturi, plus o mulțime de sub-direcții și sub-diviziuni.

Administrația orașului este supradimensionată, coruptă și neeficientă, creată pentru a risipi și stoarce bugetul public printr-o sumedenie de scheme construite în timp. Atâta timp cât structura administrației stimulează crearea acestor scheme, atâta timp cât orice funcționar, de orice rang, are puterea, la propria discreție, să vă deschidă sau să vă închidă poarta, să elibereze sau să nu elibereze un permis sau o autorizare, vom avea în continuare în primăria Chișinăului **un monstru care distruge orașul.**

Iată de ce, reformarea actualei administrații este una dintre prioritățile noastre majore. condiție absolut necesară ca să avem și un oraș nou, administrat pe principii moderne. Prioritatea noastră cheie este crearea unei administrații orașenești clare, compacte și eficiente, conform celor mai bune practici Europene, pe baza experienței orașelor din România (Sibiu). Optimizarea și eficientizarea structurilor și a funcțiilor.

În baza mai multor analize, domeniile în care se manifestă cele mai grave probleme de corupție țin de organizarea și desfășurarea achizițiilor publice, eliberarea certificatelor de urbanism și autorizațiilor de construire/demolare, administrarea fondului funciar. Acest flagel afectează de asemenea și procesul de declarare a veniturilor, de gestiune a imobilelor publice și a resurselor financiare locale, precum și controlul asupra executării contractelor.

Prima măsură va fi eliminarea din instituțiile primăriei a persoanelor care se fac responsabile de delapidarea fondurilor publice, trucarea licitațiilor, gestionarea frauduloasă a bugetului precum și de utilizarea abuzivă a bunurilor publice.

În calitate de Primar General, voi sprijini cooperarea cu instituțiile de drept ale statului pentru a asigura programe de instruire anticorupție a tuturor angajaților.

Voi asigura că documentele referitoare la plățile făcute din bani publici vor fi afișate fără întârzieri pe pagina web a Primăriei, astfel încât orice om să acceseze deschis informațiile necesare analizelor asupra modului în care sunt utilizați banii contribuabililor.

Prevenirea corupției

Principalele măsuri pentru **prevenirea corupției** din Primărie sunt:

Transparentizarea achizițiilor publice:

"Monitorizare strictă în ceea ce privește executarea contractelor, realizarea serviciilor, lucrărilor."

- Vom elimina practicile de direcționare a finanțărilor cu conflict de interese către întreprinderi apropiate factorilor de decizie fără organizarea de licitații publice;

- ▶ Vom implementa un sistem de achiziții deschise, transparente, competitive, cu termeni clari. **Vom institui un sistem de e-achiziții și pentru achizițiile de bunuri și servicii de mare valoare;**
- ▶ Vom institui un mecanism eficace de eliminare și gestiune a situațiilor cu potențial de conflict de interes în achizițiile publice;
- ▶ Vom asigura o monitorizare strictă în ceea ce privește executarea contractelor, realizarea serviciilor, lucrărilor;
- ▶ Nu vom tolera practica prin care sunt acceptate lucrări și servicii care nu corespund calității și cantității prevăzute.

„Vom elimina practicile de refuz a eliberării autorizațiilor de construcții de către funcționari în scopul primirii unor recompense ilicite.”

Eliberarea certificatelor de urbanism și a autorizațiilor de construire:

- ▶ Vom elimina practicile de acceptare a cererilor de eliberare a certificatelor/autorizațiilor în lipsa setului integral de documente și avize necesare precum și eliberarea certificatelor fără verificarea legalității avizelor și a documentației de proiect;
- ▶ Nu vom accepta eliberarea certificatelor de urbanism în lipsa acordului autentificat al coproprietarilor de imobil ale căror interese pot fi afectate în procesul executării lucrărilor de construcție, precum și în perioada exploatării obiectului construit;
- ▶ Nu vom elibera certificate de urbanism cu încălcarea Planului Urbanistic General și a Planului Urbanistic Zonal precum și a documentației de urbanism;
- ▶ În același timp, vom elimina practicile de refuz a eliberării autorizațiilor de construcții de către funcționari în scopul primirii unor recompense ilicite.

Reorganizarea întreprinderilor municipale

Primăria are peste 60 de întreprinderi în subordine care gestionează aproape tot patrimoniul municipal. Acestea aduc câștiguri fabuloase, prin corupție, celor care le controlează, dar **60% din aceste întreprinderi raportează pierderi în valoare anuală de circa 35 de milioane de lei.**

Nu există controale și audit intern, nimeni nu le verifică, aproape nimeni nu știe ce se întâmplă acolo, pentru că nu există rapoarte de activitate, structura lor nu este definită clar, informațiile privind achizițiile nu sunt publice, indicatorii de performanță lipsesc.

Multe din aceste întreprinderi nu au nici un sens economic și scopul lor este unul singur – corupția, mita și îmbogățirea ilicită. Contractele și executarea lor nu sunt monitorizate. Majoritatea întreprinderilor nu au consiliu de administrare. **Falimentarea, majorarea artificială a cheltuielilor, lipsa oricărui control, lipsa de transparență, crearea altor unități economice** – sunt doar câteva dintre neregulile grave care se întâmplă acolo.

Soluția noastră este un **audit intern profund și onest, desființarea întreprinderilor municipale care nu pot fi justificate** în nici un fel pentru că serviciile pe care le oferă pot fi procurate mai ușor și mai ieftin pe piața liberă, privatizarea lor, **crearea parteneriatelor public-private pentru a presta servicii de calitate, mai ieftine, prin management modern și eficient.**

Voi introduce practica încheierii contractelor de performanță și voi crea structuri de audit intern pentru verificarea și evaluarea permanentă a activității acestor întreprinderi.

Strategiile și planurile de dezvoltare a fiecărei întreprinderi municipale vor fi elaborate și consultate public, **pentru a asigura guvernarea participativă cu respectarea interesului comunităților.**

Buget

În prezent, deciziile cheie legate de cheltuirea bugetului public sunt luate pentru a acoperi găuri de zi cu zi, fără planificare credibilă sau un scop clar pe durată medie și lungă.

Prioritățile de dezvoltare nu sunt stabilite și cheltuielile primăriei nu au la bază nicio strategie.

Doar 3% din toate cheltuielile primăriei merg spre dezvoltare.

Va trebui să schimbăm în profunzime acest mod de lucru, iar pe lângă restructurarea din temelii a administrației ne vom concentra pe generarea de venituri din surse interne și externe pe baza unui program serios de dezvoltare, dublat de o politică fiscală inteligentă.

„Investițiile și cheltuirea banului public vor fi efectuate în bază de proiecte argumentate după modelul costurilor standard.”

- ▶ Un pilon fundamental în administrarea Capitalei va fi politica de creștere a resurselor financiare în bugetul municipal, prin **creșterea integrității fiscale și creșterea bazei fiscale**.
- ▶ Administrarea ineficientă și îndatorarea excesivă a bugetului municipal, efectuarea de lucrări inutile doar de dragul imaginii au produs un dezechilibru major.
- ▶ Vom implementa o politică orientată spre creșterea veniturilor municipale dar și o repartizare eficientă a resurselor municipale.
- ▶ Vom promova o politică activă de atragere a resurselor adiționale prin îmbunătățirea cooperării cu orașele din țară și de peste hotare, și cu parteneri de dezvoltare.
- ▶ Vom pune în aplicare o **politică fiscală** echilibrată și atractivă susținută prin integritate fiscală. Vom asigura condițiile pentru plata online a tuturor taxelor și amenzilor. **La fel vom încadra în instituțiile Primăriei principiile ONU privind gestionarea banilor publici.**
- ▶ Instituțiile Primăriei își vor asuma în mod transparent atragerea de resurse nerambursabile prin intermediul programelor de dezvoltare internațională și din fonduri europene. **Creșterea capacităților de absorbție a acestor fonduri este o prioritate pentru dezvoltarea sustenabilă a municipiului.**
- ▶ **Investițiile și cheltuirea banului public va fi efectuată în bază de proiecte** argumentate după modelul costurilor standard.
- ▶ Vom demara proiecte ce includ **bugetarea participativă**, astfel ca fiecare cetățean să aibă un cuvânt de spus în prioritizarea activităților primăriei, pentru că orașul aparține tuturor locuitorilor săi.
- ▶ Vom crea un **portal unic cu informații referitoare la acte și taxe: eChișinău**. Acest portal va conține informații privind toate procedurile și actele necesare pentru inițierea activităților specifice și accesarea serviciilor publice. Cetățenii vor putea face cereri on-line, își vor putea stabili on-line întâlniri cu funcționarii primăriei și vor putea obține on-line actele permise de lege.

Anual, **instituția Primăriei va fi supusă auditului financiar independent.**

Asigurarea ordinii și a managementului eficient în domeniul administrării patrimoniului municipal

Inventarierea și protejarea patrimoniului municipal, asigurarea înregistrării tuturor proprietăților imobiliare municipale, verificarea legalității folosirii terenurilor municipale, dispunerea demontării și evacuării proprietăților imobiliare construite ilegal, sunt acțiuni imediate pe care le vom întreprinde pentru a asigura utilizarea patrimoniului municipiului în beneficiul oamenilor.

În baza rapoartelor Curții de Conturi, în special a Hotărârii nr.30 din 26.07.2016, s-au constatat mai multe deficiențe grave în ceea ce privește managementul patrimoniului public. Aceste deficiențe fac ca bugetul municipal să rateze sume colosale. Printre aceste deficiențe grave se numără:

- ▶ diminuarea valorii activelor în rapoartele financiare ale unităților administrativ teritoriale cu minimum 3,7 mlrd. lei din cauza neînregistrării în evidența contabilă a terenurilor proprietate publică locală, precum și lipsa sau irelevanța cadrului metodologic;
 - ▶ lipsa înregistrării bunurilor proprietate publică locală gestionate de entitățile economice în sumă de 238,9 mil. lei și AAPL de nivelul I a sumei de 69,5 mil. lei în Registrul Bunurilor Imobile;
 - ▶ ratarea veniturilor la bugetul municipal și la bugetele AAPL (de nivelul I) a sumei de 307 mil. lei din cauza gestionării defectuoase a bunurilor publice;
 - ▶ neacumularea veniturilor publice generate din administrarea patrimoniului, fiind formate creanțe în sumă totală de circa 69,7 mil. lei, inclusiv restanțe cu termenul de prescripție expirat de minimum 29 mil. lei;
- ▶ neînregistrarea în Registrul Bunurilor Imobile a dreptului de proprietate sau de folosință a patrimoniului gestionat. Astfel, la situația din 01.01.2014, 525 din 1581 de bunuri imobile nelocative, proprietate a municipiului Chișinău, în valoare totală de 341,9 mil. lei, nu sînt înregistrate în Registrul Bunurilor Imobile;

„Procedurile de vânzare-cumpărare, locațiune a bunurilor publice vor avea loc preponderent prin intermediul licitațiilor publice deschise.”

În baza estimării experților a datelor prezentate de Curtea de Conturi, s-a constatat că bugetul municipal este prejudiciat cu 688,5 milioane lei. Printre alte probleme grave constatate în rapoartele Curții de Conturi se numără edificarea construcțiilor și efectuarea replanificărilor în lipsa autorizației de construire; neutilizarea sau ocuparea abuzivă a încăperilor de către unii locatari; darea în locațiune a încăperilor fără acordul proprietarului etc.

Măsuri:

- ▶ Crearea unui program pentru construcția caselor sociale;
- ▶ Oprirea procesului de deposedare a municipiului de bunuri imobile;
- ▶ Suport și parteneriat cu organizații non-guvernamentale de utilitate publică, oferindu-le suport;
- ▶ Stoparea utilizării nejustificate și abuzive a bunurilor proprietate publică locală;
- ▶ Actualizarea listei patrimoniului (ne)pasibil de privatizare și celui pasibil dării în arendă, locațiune, concesiune, parteneriat-public-privat, etc;
- ▶ Eliminarea practicilor vicioase cu privire la relațiile de arendă neoficializate, ceea ce va asigura completarea bugetului municipal cu resurse financiare care momentan sunt ratate;
- ▶ Eliminarea practicilor defectuoase de evitare a concursurilor publice deschise și a licitațiilor publice în procesul de privatizare sau de atribuire a bunurilor în arendă/locațiune;
- ▶ Efectuarea procedurilor de vânzare-cumpărare, locațiune a bunurilor publice preponderent prin intermediul licitațiilor publice deschise;
- ▶ Evidența riguroasă și conformă a bunurilor publice proprietate publică locală, în special a fondului funciar și raportarea veridică a situațiilor financiare și patrimoniale;
- ▶ Actualizarea datelor Registrului patrimoniului municipal, pentru a elimina practica raportărilor denaturate, inclusiv în ceea ce privește raportarea neveridică a numărului întreprinderilor municipale;
- ▶ Inventarierea deplină a Registrului patrimoniului municipal cu privire la fondul locativ;
- ▶ Respectarea prevederilor legale cu privire la cadastrarea bunurilor imobile, în special: înregistrarea bunurilor proprietate publică locală gestionată de entitățile economice în Registrul cadastral;
- ▶ Finalizarea lucrărilor de delimitare a terenurilor proprietate publică și privată;
- ▶ Eficientizarea și asigurarea unui control asupra bunurilor publice transmise în gestiune întreprinderilor municipale și instituțiilor medico-sanitare;
- ▶ Eliminarea erorilor din evidența fondului funciar care contribuie la perceperea unor plăți ilegale sau delapidări.

În baza recomandărilor experților în domeniul anticorupție, voi asigura transparența proprietăților publice prin elaborarea unor registre publice de clasificare și de evidență a bunurilor funciare, mobile și imobile. Toate aceste registre vor fi sistematizate într-un **Registru Unic al Patrimoniului** care va include toate clădirile, terenurile și obiectele impozabile, proprietatea public-privată.

Monitorizare și evaluare participativă

Transparența activității Primăriei este obligatorie pe fiecare domeniu gestionat. Voi introduce formatul de **guvernare participativă** prin accesul comunității la procesul decizional și organizarea dezbaterilor publice pe proiectele de interes municipal.

De asemenea, **vom organiza sondaje online și offline** în rândul locuitorilor pentru decizii importante și vom asigura comunicarea în timp real prin intermediul aplicațiilor și a rețelelor de socializare.

Vom supune unei evaluări anuale și independente activitatea administrației municipale în baza unor indicatori clari, măsurabili cum ar fi: rata șomajului, gradul de creștere economică în raport cu anul trecut, gradul de colectare a impozitelor și taxelor, gradul de acces și de satisfacție în raport cu serviciile publice, gradul de execuție a lucrărilor demarate de administrație, durata medie de soluționare a unei cereri, durata medie de eliberare a autorizațiilor și altor acte permissive, etc.

Pentru o mai bună comunicare cu cetățenii și sesizarea în timp real a situațiilor pecum și înregistrarea acestora, și pe de altă parte pentru a crește gradul de reacție și operativitatea administrării riscurilor spre confortul cetățeanului, vom crea o echipă specială pentru comunicarea online cu cetățenii. Folosirea intensă a social media: Facebook, Whatsapp, Viber, online bots etc va veni în calitate de suport pentru administrarea eficientă a municipiului.

UNIȚI PENTRU CHIȘINĂU
REUȘIM ÎMPREUNĂ!

ANDREI NĂSTASE
PRIMAR GENERAL